

הלכות הדרף היומי

מסכת הוריות

תוכן עניינים

- א. חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות.....1
- ב. איזהו נשיא זה מלך שנאמר מכל מצות ה' אלהיו שאין על גביו אלא ה' אלהיו..2
- ג. בזב שכן אין מטמא באונס.....2
- ד. פרט לנשיא שנצטרע שנאמר וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית.....3
- ה. כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם ... אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה ... דלא עביד מצוה מן המוכר 4
- ו. לשני בני אדם ... אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו אחותו ... וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם.....4
- ז. עמוני ומואבי אסורין איסור עולם.....4
- ח. לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.....7

דף י.

א. חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות

כהן משיח¹ או מלך שחטאו עד שלא נתמנו, אף על פי שלא נודע להם אלא אחר שנתמנו הרי אלו כהדיוט, שנאמר (ויקרא ד פסוק כב) אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחָטָא, (שם פסוק ג) אִם הִכִּיחַן הַמְּשִׁיחַ יִחָטָא, עד שיחטא כשהוא נשיא וכשהוא משיח.

¹ רמב"ם הלכות שגגות פרק טו הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

ב. איזהו נשיא זה מלך שנאמר מכל מצות ה' אלהיו שאין על גביו אלא ה' אלהיו

אי זהו נשיא² האמור בתורה זה מלך שאין עליו רשות מאדם מישראל ואין למעלה ממנו במלכותו אלא ה' אלהיו, בין שהיה מבית דוד או משאר שבטי ישראל.

ג. בזב שכן אין מטמא באונס

כבר התבאר במסכת נזיר דף סה: שהזב³ האמור בתורה הוא אדם שמחמת חולי יוצא בעין ריר מאיבר הזכרות שלו.

ומה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מאבר מת, בלי קישוי האבר, ושכבת זרע באה מאבר חי, זוב דומה ללובן של ביצה המוזרת, שאין אפרוח מתרקם בה בדגירה, ושכבת זרע דומה ללובן של ביצה שאינה מוזרת.

הרואה ראייה אחת של זוב, דינו כרואה קרי, שטמא עד הערב. ראה שתי ראיות של זוב ביום אחד או בשני ימים רצופים, הריהו נעשה זב, שטומאתו חמורה, ומונה שבעה ימים נקיים מזוב, וטובל ביום השביעי במים חיים, ואוכל בקדשים לערב. ראה שלש ראיות של זוב ביום אחד או בשניים או בשלשה ימים רצופים, הרי הוא זב גמור, ולאחר שמנה שבעה ימים לטהרתו, וטבל והעריב שמשו, הרי הוא מביא קרבנותיו ביום השמיני

הרואה ראיות⁴ הזוב הנורמות לו להיות זב מחמת חולי או אונס וכיוצא בהן, אינו זב שנאמר (ויקרא טו פסוק ב) **פִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ** מחמת בשרו הוא שיהיה טמא לא מחמת דבר אחר.

מכאן אמרו בשבעה דרכים בודקין את הזב: במאכל, ובמשתה, במשא, ובקפיצה, בחולי, ובמראה, ובהרהור.

² רמב"ם שם הלכה ו

³ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק ב הלכה א – ה

⁴ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק ב הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

כיצד, אבל אכילה גסה או שתה הרבה, או שאכל או שתה אוכלין או משקין המביאין לידי שכבת זרע, או שנשא משוי כבד, או שקפץ ממקום למקום ובכלל דבר זה אם הוכה על גבו, או שהיה חולה, או שראה אשה והתאוה שכיבתה, או שהרהר בעסקי בעילה אף על פי שלא הרהר בבעילת אשה שהוא מכירה, אם קדם אחד מכל אלו וראה ראייה של זוב תולין בו ואינו מטמא.

במה דברים אמורים⁵ שבדקין את הזב בדרכים אלו, בראייה שנייה של זוב שבה יעשה זוב, אבל ראייה ראשונה אפילו ראה אותה באונס, וראייה שנייה מחמת בשרו, הרי זה טמא טומאת זיבות, ואף על פי כן בודקין אותו בראשונה כדי למנות בה שלש ראיות לחייבו קרבן, ראייה שלישית אין בודקין אותו בה, אלא אפילו ראה אותה מחמת אונס הואיל ונזקק לטומאה שהרי ראיות שנעשה בהן זב מחמת בשרו היה לפיכך יתחייב בקרבן.

ספיקו מחמת שכבת זרעו. כגון⁶ אם ראה שכבת זרע תחלה וטיפת זיבה הבאה אחר כך אינה מטמאה שהרואה קרי אינו מיטמא בזיבה מעת לעת. ועד שלא נזקק לטומאה הקרי מטהר את הזיבה משום דהוי אונס. ולאחר שנזקק לטומאה אין הקרי מטהר את הזיבה שאין תולין שמחמת הקרי באה הזיבה שרגלים לדבר שאין אותה ראייה מחמת אונס כיון שכבר נעשה זב.

וכן כשראה⁷ ע"י אחד מז' אונסין וספיקו. כגון כשמצא בבגדו זיבה וש"ז, ולא ידע אם בא כל א' לבדו, וסותר ז' נקיים, או שבאו ביחד ואינו סותר רק יומו וראה ש"ז ואח"כ זיבה קודם שנזקק לטומאה, תלינן הזוב בשירי ש"ז, וכן בכל הנ"ל וטהור, מה שאין כן כשנזקק.

ד. פרט לנשיא שנצטרע שנאמר וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית

כבר התבאר לעיל דף ת. ודף ט: שנשיא⁸ למרות שהוא מלך משובח בשמן המשחה⁹ אם הוא נשיא שנצטרע עבר מנשיאותו, ונשיא שעבר מנשיאותו והרי הוא כהדיוט.

⁵ רמב"ם שם הלכה ה

⁶ ר' עובדיה מברטנורא מסכת נזיר פרק ט משנה ד

⁷ תפארת ישראל שם.

⁸ רמב"ם הלכות שגנות פרק טו הלכה ט

⁹ בשונה מכהן גדול שהתבאר לעיל שם שאינו פוקע מקדושתו בכך שעבר מכהונתו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

חטא כשהיה נשיא ועבר מגדולתו הרי זה מביא שעיר שנאמר (ויקרא ד פסוק ג, ה פסוק ו) על חטאתו אשר חטא, כשעת חטאתו הוא מביא.

דף יז

**ה. כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם
משל לשני בני אדם... אכלו לשום מצוה ואחד אכלו
לשום אכילה גסה... דלא עביד מצוה מן המובחר**

כבר התבאר במסכת נזיר דף כג: שכשבא אדם לעשות מצוה צריך שיעשה אותה מן המובחר והמשובח שיש לו, ואם אדם מתכוין לעשות המצוה לשמה נקראת מצוה מן המובחר, ואם להנאתו נתכוון – מצוה נקראת, מן המובחר אינה נקראת¹⁰.

**ו. לשני בני אדם... אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו
אחותו... וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בהם**

עוד התבאר שם שי"א¹¹ שהחוטא בעריות בשגגה נקרא רשע ומותר לקוראו כך והרי הוא פסול לעדות עד שנדע שעשה תשובה.

ז. עמוני ומואבי אסורין איסור עולם

¹⁰ ומצינו במשנה ובתלמוד בדרך זה שלש הלכות. האחת, ראוי לאדם שיבחר המין המשובח והמעולה בכל המינין הראויים לאותה מצוה, דתנן במנחות ראש פרק כל קרבנות (מנחות פג: בשינוי) כל קרבנות הצבור והיחיד באין מהארץ ומהוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מהחדש ומן הארץ, וכולן אינן באין אלא מן המובחר, איזהו מובחר שלהם, מכמס וזוניחה אלפא לסולת, שנייה להם ספרים בבקעה, וכל הארצות היו כשרות אלא מכאן היו מביאין. השנית, לעשות המצוה משוכללת ומתוקנת בתכלית הנזק והיופי, דגרסינן בשבת פרק ר' אליעזר דכלי (שבת קלג ב) ובראש נזיר (נזיר ב ב) תניא זה אלי ואנוהו, אתנאה לפניו במצות כסוכה נאה כלולב נאה בשופר נאה בציצית נאה, אכתוב לו ס"ת לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן אכרכהו בשיראין נאים. השלישית מה שהוזכר בפנים. כללי המצוות לר' יוסף ב"ר אברהם ג'יקטיליא ערך בחר.

¹¹ עיין באורח משפט (חוי"מ סימן לד עמ' עד) אם דוק בערית או אף באיסורים אחרים. ועיין השוקי חמד מסכת כריתות דף טו. שהאריך בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת הוריות

כבר התבאר במסכת יבמות דף עו: ובנזיר שם שכל¹² הנכרים כולם כשיתגיירו, ויקבלו עליהן כל המצוות שבתורה, והעבדים כשישתחררו, הרי הן כישראל לכל דבר, שנאמר (במדבר טו פסוק טו) תקהל תקהל אחת לכם ולגור הגר תקת עולם לדדתיכם ככם פגור יהיה לפני יקוק הקהל ומותרין להכנס בקהל ה' מיד, והוא שישא הגר או המשוחרר בת ישראל וישא הישראלי גיורת ומשוחררת, חוץ מד' עממין בלבד והם עמון ומואב ומצרים ואדום שהאומות האלו כשיתגייר אחד מהן, הרי הוא כישראל לכל דבר מלבד לענין ביאה בקהל.

וכיצד דינן¹³, עמון ומואב איסורין איסורן איסור עולם, זכרים ולא נקבות שנאמר (דברים כג פסוק ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל יקוק גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יקוק עד עולם הלכה למשה מסיני שהעמוני הזכר והמואבי הזכר הוא שאסור לעולם לישא בת ישראל, אפילו בן בנו עד סוף העולם, אבל עמונית ומואבית מותרת מיד כשאר האומות.

ואם עמוני או מואבי קידש ובעל בת ישראל, שניהם לוקין אבל קידש ולא בעל או בעל לא קידש אינם לוקין¹⁴. וי"א¹⁵ שאפילו לא קידש חייב על הביאה לחוד.

נתגיירה¹⁶ אחת מאלו ונשאת לישראל, או שנתגייר אחד מאלו ונשא אשה ישראלית, הולד הולך אחר הפסול. כמו שיהבואר להלן דף עז: בעזה"ת לפיכך גר עמוני שנשא בת ישראל, הבת כשרה אפילו לכהונה, שאחר איזה מהם שנלך היא כשרה.

עמוני¹⁷ ומואבי כיון שפסולים לבא בקהל, לא איקרו קהל ומותרים בפסולים אחרים ולכן מותרים לישא ממזר וממזרת מצרי ואדומי.

ישראל שבא על עמונית הולד כמותה, וכשיתגייר אם הוא זכר אסור לבוא בקהל¹⁸.

¹² רמב"ם איסורי ביאה פי"ב הי"ז

¹³ שם הי"ח שו"ע אבה"ע סי' ד סעי' ב

¹⁴ רמב"ם שם פט"ו ה"ב

¹⁵ הרמב"ן (קידושין ע"ח ע"א ד"ה הא דאמרין) בת ישראל שבא עליה נוי עמוני או מואבי אפשר שלדעתו חייבת מלקות (מנחת חינוך מצוה תקסא אות ו)

¹⁶ שם סעי' ו

¹⁷ שו"ע שם סעי' כב חזו"א אהע"ז אישות נט אות ג מנ"ח מצוה תקסא אות ב

¹⁸ שם סעי' ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

ואם בא על עמונית שנתגיירה¹⁹ שמותר בנה לבא בקהל.

מואבי²⁰ ועמוני מותרים בגיורת ובמשוחררת, משום דקהל גרים לא אקרי קהל והולד אם הוא זכר הווה עמוני²¹. ואפילו היתה הורתה ולידתה בקדושה, כגון שהיה אביה גר ונשא גיורת, אפילו הכי מותר העמוני בה, ודוקא עד עשרה דורות, אבל מכאן ואילך אסור, שכבר נשתקע ממנה שם גירות ויבואו לומר: ישראל נושא ממזרת. ולהרמב"ם מותר, וכן בן בן בנו, עד שישתקע שם גירותה ממנו ולא יודע שהוא גר, ואח"כ יאסר. אחד הגרים ואחד העבדים המשוחררים, דין אחד לכולם.

מצרית שלישית וכ"ש שניה אפילו שאמה מישראל דינה כגר כיון שאביה היה אסור בקהל ומותרת בעמוני²².

י"א²³ שספק עמוני ומואבי אסורים לבוא בקהל משום ספק דאורייתא. וי"א²⁴ שאינו אלא איסור דרבנן

י"א שמותרים לישא שפחה כנענית, וי"א שאסורים בשפחה כנענית²⁵.

כשעלה סנחריב מלך אשור בלבב כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם ממקומם, והואיל ונתערבו ד' אומות האסורים בכל אומות העולם שהן מותרים, הותר הכל, שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב²⁶ לפיכך כשיתגייר הגר בזמן הזה בכל

¹⁹ חלקת מחוקק שם ס"ק ב

²⁰ שו"ע שם כב

²¹ עיין מנ"ח שם אות ג ותקסא אות ז

²² חזו"א אבהע"ז אישות סי' נט אות ה

²³ עיין בספר אבני מלואים סי' ד' ס"ק כ"ז שעמד על מדוכה זו, ועיין בספר חוות דעת יו"ד סי' קי בבית הספק,

²⁴ ערוך השלחן סעי' כ ב בשם שער המלך פט"ו מא"ב הכ"א

²⁵ למאן דסבירא ליה דשפחה אסורה מן התורה מלאו דקדשה, מסתפק בזה הרב בעל חלקת מחוקק כאן ס"ק כ"ב. והבית שמואל בסקל"ה כתב דלדעת ר"ת דאסורה מן התורה, רק ממזר מותר דקדש ועומד, היינו דוקא ממזר דיצירתו בעבירה, אבל עמוני ומואבי דאינן יצירתם בעבירה לא הוו קדש, ואסורים מן התורה בשפחה כנענית. ועיין בשער המלך כאן פט"ו ה"ד דמביא דבריהם אלו, ותמה עליהם דאישתמיטיהו ירושלמי מפורש (קידושין פ"ד ה"ג), דמבואר דגר עמוני ומואבי מותרים בשפחה כנענית, והרשב"א (יבמות ע"ז ע"ב ד"ה אמר ר' יוחנן) מביאו אע"ג דסבירא ליה דשפחה כנענית אסורה מן התורה ע"ש. וכן מביא בשם בעל עשרה מאמרות חלק ג' פ"י ממאמר הקור דין בפשיטות גבי ישי אבי דוד

²⁶ ודין זה צ"ע, דאף אם נאמר דכל אלו בספק מותרים מן התורה צריך לבוא להיתר זה דכל דפריש מרובא פריש, והיינו מדרבנן, עיין שער המלך (כאן פט"ו הכ"א), ומכל שכן אם נאמר דספקות אלו אסורים מן התורה, ובפרט עמוני ומואבי, מכל מקום לדעת הרמב"ן והרשב"א (גיטין ס"ד ע"א ד"ה האומר) גבי הא דאמרינן בנזיר י"ב ע"א, האומר לשליח צא וקדש לי אשה וכו', דסוברים דאסור מן התורה בכל הנשים מחמת קבוע, ועיין בי"ד סי' ק"י (ובש"ך שם סק"ד ובט"ז שם סק"ה) דהרבה ראשונים סוברים כן, א"כ נהי דנתערבו בכל האומות והם הרוב, הוה להו להפוסקים לחלק דאסורים על כל פנים לישא בבתיהם, כי הוא קבוע גמור כי בודאי יש בעולם הרבה מארבע אומות הללו, וכמו שמבואר בכתובות ט"ז ע"א דבאזלא היא לנבייהו הוי ליה קבוע, ורק באזיל הוא לגבה אמרינן כל דפריש וכו'. ועוד תמוה לי, דידוע דגבי תשע חנויות דוקא אם נמצא ביד נכרי אמרינן מרובא פריש, כיון דלא נולד לשום ישראל ספק במקום הקביעות, ולהגוי אין נפקא מינה, אבל אם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

מקום, בין בין עמוני בין מואבי בין שאר האומות, ואפילו הקבועין בארצם אחד הזכרים ואחד הנקבות מותרין לבא בקהל מיד²⁷. וי"א²⁸ שמואב לא נתבלבלו.

ח. לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה

עוד התבאר בנוזר שם שאמרו חכמים²⁹ לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וגם העוסק שלא לשמה בכך יש לו שכר טוב בעולם הזה ואין דנים אותו לעולם הבא³⁰.

ישראל לקח ממקום הקביעות דנולד הספק במקום קביעות, לא מיבעיא דלדידיה אסור רק אסור גם לכל העולם כיון דנולד הספק לישראל, וזה פשוט למי שלומד דיני קביעות אין מן הצורך להאריך, א"כ בנתגייר במקום קביעותו ונולד לו אז ספק אם מותר לבוא בקהל בודאי אסור הוא כי הוא ליה קבוע, וגם כל ישראל אסורים בו כיון דנולד ספק בקבוע, וא"כ לא מהני אפילו נייד ופריש ממקומו כיון דנולד הספק במקום הקבוע, והוא להו להפוסקים לחלק דדוקא פריש קודם שנתגייר ועדיין הוא פריש, דאז אינו ישראל ולא היתה לו נפקא מינה, והוא ליה כנמצא ביד גוי, אבל מדסתמו כל הפוסקים נראה דמותר בכל מקרה, והיאך מותרים אם נתגיירו במקום קביעותם, הא הוא ליה קבוע גמור אך נראה לי דהרמב"ם והרב המחבר שכתבו בנתגייר דמרבא פריש וכו', כוונתם כמו שכתבו הפוסקים דבקבוע אם היה שינוי אף שלא פריש ממקומו הוא ליה כפריש, כגון אם נתערבה בהמה טרפה בכמה בהמות דהוא ליה קבוע, ונשחטה אחת, אף דנשחטה במקום הקביעות הוא ליה פריש, דהשינוי הוא ליה פריש, עיין בספר בינת אדם (שער הקבוע סי' י'), א"כ הכא נמי בשעה שנעשה גר הוא ליה שינוי ואמרינן דמרבא פריש, ותיכף שעלה מן הטבילה הוא ליה פריש מרובא. וקודם כשהיה גוי לא היתה לו נפקא מינה אי מותר בקהל, כי הוא גוי, ועתה נולד לו ספק ועתה הוא פריש, והוא להו הספק והפרישה באים כאחד, על כן שפיר אמרינן דמרבא פריש. אך קשה נהי דהגרות הוא פריש, מכל מקום הבית דין ראו שנתגייר, והוא ליה כפריש בפנינו, והרבה פוסקים סוברים דאף דלא לקח מן הקבוע רק פירש בפנינו, הוא ליה קבוע גמור כידוע (יו"ד סי' ק"י סי' בהג"ה). וצ"ע"ג היאך לא הרגישו בזה האחרונים. ואפשר לומר דסנהריב בלבד כל האומות והיו כולם נידי ובטל הקביעות, ואח"כ כשפירשו לעיירות בכל עיר היו מיעוט כנגד העולם, על כן הוא ליה פריש. אך זה צ"ע ברמב"ם פ"ב משבת ה"כ ובהרב המניד ובכסף משנה שם, ובסוגיא דיומא פ"ד ע"ב, ובאתי רק לעורר. שוב ראיתי במשנת חכמים שהתעורר בזה, אך לא ביאר היטב כמו שביארתי, עיי"ש במצוה מ"א, והנאני. (קומץ מנחה מצוה תקסא אות ח)

²⁷ רמב"ם שם הכ"ה

²⁸ יראים סי' לא לב וז"ל שם "ומואב יש לומר דלא בלבלו סנהריב וכל העולם לאו דוקא דאמרינן במנילה פ"א (י"ב ב') דאמרו ליה לאחשורוש זיל לגבי מואב דלא גלו ויתבי בדוכתייהו דכתיב שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ולא הורק מבלי אל כלי וגו'. ול"ג התם זיל לגבי עמון ומואב אלא זיל לגבי מואב דהא קרא במואב כתיב ולא בעמון. פי' נכון נראה לי זיל לגבי עמון ומואב דלא גלו פי' עתה אינם גולים ויש להם ארץ מלכות, אבל אנחנו דעתנו מבולבל שאנחנו בשביה בלא מלך וארץ ובני אדם שאינם מיושבים אין להם לב ודעת, דכתיב שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ועיי"ש סי' מב:

²⁹ רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ה

³⁰ כמבואר בזהר פרשת וישב דף קפד עמוד ב מה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא להוי ליה חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי וזכי בתרין עלמין ואפי' מאן דאשתדל באורייתא ולא ישתדל בה לשמה כדקא יאות זכי לאגר טב בעלמא דין ולא דיינין ליה בההוא עלמא, ותא חזי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת הוריות

ופירוש לימוד תורה לשמה י"א³¹ שהוא לשם התורה³². לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו³³. וכל דבורך ומשאך בד"ת יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות. וי"א³⁴ שעיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמש ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענוג מצודה ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה

וכבר התבאר במסכת פסחים דף נ: שמצות תלמוד תורה שיהיה עוסק בתורה לשמה, שעושה כן מפני אהבת השי"ת³⁵ שציונו על כך וללמוד לעשות³⁶. ובסנהדרין צט:

כתיב (משלי ג') ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ארך ימים בהוא דאשתדל באורייתא לשמה דאית ליה ארך ימים בהוא עלמא דביה אורכא דיומין ואינון יומין אינון יומין ודאי, תמן איהו רהצנו דקדושה דלעילא דאתרחין בר נש בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא לאתקפא בהוא עלמא³¹ נפש החיים שער ד פרק ג

³² האמת הברור. כי לשמה אין פירושו דביקות כמו שסוברים עתה רוב העולם. שאם נאמר שלשמה פי' דביקות דוקא ורק בזה תלוי כל עיקר ענין עסק התורה. הלא אין דביקות יותר נפלא מאמירת תהלים כראוי כל היום, וארו"ל במדרש שבקש דוד המע"ה מלפניו ית' שהעוסק בתהלים יחשב אצלו ית' כאלו היה עוסק בנגעים ואהלות. הרי שהעסק בהלכות השי"ם בעיון ויגיעה הוא ענין יותר נעלה ואהוב לפניו ית' מאמיר' תהלים. ומסתברא נמי הכי. שהרי כמה הלכות מרובות יש בשי"ם שבעת אשר האדם עוסק בהם. הוא צריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו בעניני הגשמיים שבהם. כגון קניין ופתחי נדה שהן הן גופי הלכות. או המשא ומתן בשי"ם וכללי דיני מינו של רמאות שהיה הרמאי יכול לטעון. וכמעט בלתי אפשרי שיהא אצלו אז גם הדביקות בשלימו' כראוי. נפש החיים שם פרק ב

³³ כמו שפירש הרא"ש ז"ל על מאמר ר"א בר' צדוק (גדרים נ"א א') עשה דברים לשם פעלן ודבר בהן לשמן. ז"ל עשה דברים לשם פעלן. לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו. ודבר בהן לשמן. כל דבורך ומשאך בד"ת יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות עכ"ל. על הנהגת האדם בשעת עסק התורה בדיני המצות והלכותיהן אמר ודבר בהן ר"ל הדבור בעניני המצות והלכותיהן. יהיה לשמן. פי' לשם הד"ת היינו לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול. שמבואר הענין שם בכל אותה הפרשה שהוא מאמר התורה הקדושה עצמה אשר בחוץ תרונה. שיש לאל ידה להנחיל וליתן שכר טוב לכל החונה ועוסק בה מחמת אהבתה עצמה ממש. היינו להוסיף בה לקח ופלפול. וזהו אוהבי, נפש החיים שם פרק ג.

³⁴ אנלי טל הקדמה וכתב אנלי טל הקדמה וכתב "ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה" ואמרו כי הלומד ומחדש חרושים ושמה ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"ב לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמש ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו".

³⁵ ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד. להתחשב מעט עם קונו ית"ש במהרת הלב ביראת ה'. ולהטהר מעונותיו בהרהורי תשובה. כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה" בדבורו ורצונו ית"ש. וגם יקבל ע"ע לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ובע"פ ואשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מתורה"ק. וכן כשרוצה לעיין בדבר הלכה. ראוי להתפלל שיוכחו ית' לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. לכוין לאמיתה של תורה, וכן באמצע הלימוד. הרשות נתונה להאדם להפסיק זמן מועט. מרם יכבה מלבו יראתו ית"ש שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד. להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה'. נפש החיים שם פרק ז

³⁶ ז"ל חיי אדם בהקדמה בלומדים לשמה יש ב' סוגים, סוג אחד, שאינם עוסקים בשום ענין שבעולם בין אדם לחבירו, רק בתורת ה' הפצו גו' ואם יתן איש לו כל הון ביתו באהבת התורה בוז יבוז לו, כי אהבת התורה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

העוסק בתורה "לשמה", שכרו הרבה מאד, שהוא מגין על כל העולם כולו בתורתו. ומשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, ומקרב את הגאולה לישראל, ושנינו (באבות פרק ו) רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו'.

וכל העוסק בתורה כדי לקבל שכר (בעולם הבא) או כדי שלא תגיע לו פורענות הרי זה עוסק בתורה שלא לשמה. ואף על פי כן אמרו חכמים "לעולם יעסוק אדם בתורה אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

לפיכך אל ימנע אדם את עצמו מלעסוק בתורה, אפילו אם כוונתו שיקראוהו "רבי" או למטרת עושר וכבוד, או לקנות לו שם, שסופו יבא לידי לשמה³⁷.

וכשמלמדים את הקטנים ואת הנשים ואת כלל עמי הארץ אין מלמדים אותם אלא לעבוד את ה' מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתם ויתחכמו חכמה יתירה, ואז מגלים להם רז זה מעט מעט, ומרגילים אותם לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.

עריבה בפיו מדבש ונופת, כמו שראינו בעינינו למחותני הגאון החסיד ר' אליהו, והגאון החסיד ר' זלמן חתן ר' מיכל פעסים, ומקיימים בעצמם מה שאמר התנא ר' יעקב במשנה דאבות יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא, והנה בודאי איש כזה זוכה לכל המעלות שישנו חכמים באותו פרק. ואמנם הרבה עשו כרשב"י כו', וצריכים לקבל עליהם עול הרבנות וכיוצא בו כדי להחיות את בני ביתם, אך כיון שמנעוריהם למדו תורה לשמה, מותר להם לקבל פרס, כמו שהאריך בזה הכ"מ בפ"ו מהלכות ת"ת, ואין זה בכלל אל תעשם עטרה כו', ועל כן כיון שעל כל פנים צריכין לבטל תורתם לפעמים בשאר ענינים ואינם יכולים להיות דבוקים תמיד בתורה, לכן אין הכל זוכים לכל המעלות שמנו חכמים אלא כל אחד ואחד לפי דביקותו והכנתו, ועל כל פנים הם בכלל לומדים לשמה שהיא מצוה.

הסוג הב' הוא שתחלת לימודו הוא כדי שיהיה רב או מ"ץ או דיין ועושה התורה קרדום להתפרנס בה או כדי שיהא שמו למרחקים ועשה אותה עטרה להתגדר בה, ועל כל פנים לומד לידע דיני התורה לעשות, אף על פי שעושה איסור בזה, מכל מקום מותר, ועל זה אמרו לעולם ילמוד אפילו שלא לשמה כו', וזהו רשות. והסוג ג' הלומדים שלא לעשות, רק שדברי תורה הוא להם לדבר חכמה או להתיהר להראות שהוא גדול מבני דורו או לקפת, ופשיטא כמ"ש תוס' בסוטה שזה נקרא רשע, ועליו הכתוב אומר, ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי.

³⁷ וגם כי באמת כמעט בלתי אפשר לבא תיכף בתחילת קביעת לימודו למדרגת לשמה כראוי. כי העסק בתורה שלא לשמה הוא למדרגה שמתוך כך יוכל לבא למדרגת לשמה ולכן גם הוא אהוב לפניו יתב' כמו שבלתי אפשר לעלות מהארץ לעליה אם לא דרך מדרגות הסלם ולזה אמרו (פסחים נ' ע"ב) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה אמרם לעולם ר"ל בקביעות היינו שבתחלת לימודו אינו מחויב רק שילמוד בקביעות תמיד יומם ולילה ואף אם לפעמים ודאי יפול במחשבתו איזה פניה לגרמי' לשום גיאות וכבוד וכיוצא עכ"ז אל ישים לב לפרוש או להתרפות ממנה בעבור זה ח"ו אלא אדרבה יתחזק מאד בעסק התורה ויהא נכון לבו בטוח שודאי יבא מתוך כך למדרגת לשמה וכן הוא ג"כ בענין המצות עד"ז ומי שימלאו לבו לבזות ולהשפיל ח"ו את העוסק בתורה ומצות אף שלא לשמה לא ינקר רע ועתיד ליתן את הדין ח"ו. נפש החיים פרק

ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת הוריות

הלומד ש"ס ופוסקים ושמח מלימודו, מקיים בזה עיקר מצות תלמוד תורה, ורק הלומד לתענוג בלבד, נחשב שלא לשמה, וגם בזה מתוך שלא לשמה יבוא לשמה, ונוטל שכר על כך³⁸.

העוסק בתורה ובמצוות, ואחרים מכבדים אותו בשביל תורתו או בשביל מעשיו הטובים, אף על פי שגם מחשבתו היתה על כך, אינו נענש, ויש לו על כל פנים קצת מצוה. ואם לומד תורה ומכוין להנאת עושר וכבוד, וחושב גם לקיים מצות תלמוד תורה, להבין ולהורות ולקיים המצוות, אין בזה שום איסור לכל הדיעות.

ואף העוסק בתורה שלא לשמה, יש לו מצוה בעצם הלימוד. אבל הלומד תורה ואינו מקיים המצוות כלל, נוח לו שלא יצא לאויר העולם כלל.

המחבר ספר ומערב במחשבתו גם לגדל את שמו ואת כבודו, אינו עובר משום דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבם, שאין זה אלא אסמכתא ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה. ומותר ללמוד תורה ולהכין מחקר תלמודי בכתב, אף שמכוין גם לקבלת פרס כספי, או לקבלת תואר כבוד, נוסף על כוונתו לקיים מצות תלמוד תורה, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה.

וכן מותר לכתוב ולשלוח ספר וחידושי תורה למוסדות המעניקים פרס למצטיינים, וכל שכן אם עושה כן כדי שיוכל להדפיס את חיבורו, על ידי המענק שיקבל, שבודאי רשאי לעשות כן לכתחלה, והעוסק בתורה לשמה אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

אף על פי שהותר ללמוד תורה שלא לשמה, שסופו בא לידי לשמה, מכל מקום הלומד תורה לא מאהבה ולא מיראה אלא לקנטר את חבריו, ולהוסיף על חטאתו פשע, עליו אמרו (ברכות יז.) שהעוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. ותורתו נעשית לו סם המות.

ואפילו אם האדם רואה שלא יוכל לפעול בעצמו לחשוב לשם מצוה, ורצונו הוא רק לתועלת עצמו כדי שיהיה לו הצלחה בעניניו, או כדי שיהיה נחשב לאיש בין האנשים ע"י שהוא עושה צדקה וחסד, אעפ"כ אל ירפה ידיו מן המצוה מחמת זה כדאמרינן בגמרא לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא ומגיע עי"ז ג"כ חסד ה' על הבריאה אך לא על כל הבריאה כ"א עד השמים³⁹.

אימא כמצוה שלא לשמה אמר רבי יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר בין רגליה כרע נפל שכב וגו' והא קא מיתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון

³⁸ יחזה דעת חלק ג' סימן עד עמוד רלה ילקוט יוסף קצוש"ע יורה דעה סימן רמה רמו – הלכות תלמוד תורה

סעיף כד – כט

³⁹ חפ"ז חיים – אהבת חסד חלק ב פרק כג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת הוריות

בן יוחאי אפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצתה ממנו רות דאמר רבי יוסי ברבי חנינא רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקדוש ברוך הוא מקפח אפילו שכר שיחה נאה מהכא דאילו בכירה דקרייה מואב אמר ליה רחמנא למשה אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

